

סימן תרפ"ה

סדר הפרשיות

ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים שהיא "כי תשא" שהוא מענין השקלים עד ועשית כיור נחושת ומפטיר ביהודע בן שבע שנים. ומוציאין ג' ספרים בא' קורין שישה בענינו של יום, בשני קורא אחד בשל ר"ח, ובשלישי קורא מפטיר בפרשת שקלים. ובשבת שנייה מוציאין ב' ספרים וקורא באחד מענינו של יום והמפטיר קורא בשני זכור את אשר עשה לך עמלק עד סוף סדרא ומפטיר כה אמר ה' פקדתי. ובשבת שלישית שהוא ט"ו באדר מפסיקין ובשבת רביעית שהוא כ"ב בחדש פרשת פרה אדומה באחד קורא הסדר ובשניה קורא המפטיר פרשת פרה ומפטיר ביחזקאל וזרקתי עליכם מים טהורים. ובשבת חמישית שהוא כ"ט בחודש פרשת החדש הזה לכם ומפטירין בראשון באחד לחדש.

עניין קריאת ד' פרשיות טעון הסבר, שהרי לא ראינו קריאה כזו בכל ימות השנה, אם כן מדוע תקנו לנו חכמים לקוראן. ההסבר הפשטי מובן אולם מצאתי בכתבי הרמ"ע מפאנו – מאמר מאה קשיטה – סימן סז שכל קריאת הד' פרשיות זה מהלך שלם הבא לבער את החמץ בפסח. החמץ כידוע רומז ליצר הרע ולעמלק וקריאת פרשת זכור באה לומר לנו לזכור את הרוע ולא לשכוח אותו ולבערו מן העולם. והנה דבריו:

בעור חמץ באמת יושלם תקון זה בזכות ד' פרשיות שקדמו לבעור ואלו הם: שקלים, זכור, פרה, החדש. והרמז: (שקלים) כי בזכות הנקנה ע"י ממונו של אדם כגון צדקה וכן שקלים שיש בהם חסרון כיס יזכרנו הי"ת לטובה.

(פרה) ואם נסיר אלקי הנכר אשר בתוכנו הוא יצה"ר ונטהר נפשותינו בתשובה שלימה כדרך טהרת הגוף באפר פרה יחדש הקב"ה את עולמו ואת רוח הטומאה בכח רל"ב תנ"ה בשווי המספר יעבור מן הארץ. ויש אמנם בין שקלים לזכור הפסקה בג' פנים ב' או ד' או ו' בחדש אם מפני שתהיה נתינת הכסף למצוה שלא לשמה והוא פגם סמוך אל הנתינה כגון א' באדר משמיעים על השקלים ויום ב' סמוך לו או שהיו קצתנו נותנים והקצת קופצים את ידם וזה לא יורגש עד עבור ב' או ג' ימים אחרי הזמן הקצוב ונראה מי הוא הרוצה שיתנו אחרים והוא לא יתן זו הוא הפסקת יום ד'. או שהיו

הנותנים בלתי הגונים מצד עצמן דקיימי במי בקש זאת מידכם רמוס חצרי כי מה שבידס כסף נמאס מצד ביאת מקדש לבני אדם שאינם מהוגנים כמו שאירע ביום ו' של בריאת העולם דכתיב ביה ויגרש את האדם שכנגד זה הפסקת יום ו' והוא רחום יכפר. ובין זכור לפרה אפשר להפסק בט"ו באדר ובי"ו בו והרמז בזה אם יתשללו ידינו אחרי שה' זכרנו בנס של פורים והנה עתנו עת דודים במלוי הלבנה בחצי החדש ממש ויתחיל אח"כ הירח להתרחק מן השמש למחרת הנגוד וזה עכוב אל הגאולה ולפי שהי"ת יושב ומצפה למתי נחפשה דרכינו ואחר נטהר להחיש עם זה פדות נפשינו

ע"כ אין שום הפסקה בין פרה שהיא טהרתן של ישראל להחדש (החדש) סוד תתחדש כנשר נעורייכי כשם שאין הפסקה במסע המחנות בין דגל אפרים לדגלו של דן אלא היו הלויים מפסיקים כתות כתות ונושאי המשכן בין יהודה לראובן ונושאי המקדש בין ראובן לאפרים והרמז שלא יתגאה הדגל הראשון על הבאים אחריו שלא הריע החצוצרות למסע הדגל ההוא אלא לכבודן של נושאי המשכן וכן תרועה שנית למסע דגל ראובן היה לכבודן של נושאי המקדש תדע שלא היו מריעין לא לדגל אפרים ולא לדגל דן ואין תרועה בלא פשוטה לפניה ולאחריה ופיוס גדול וחשיבותא רבתי היא לדגל ראובן היותו מתמצע בין דברים שבקדושה כי הוא הבכור אעפ"י שיהודה קודמו ואפרים סמוך לנושאי המקדש הואיל ושילה היה עתיד ליבנות בחלקו ודן ירוד שבכלם הואיל ועתיד היה ליכשל בפסלו של מיכה ובעגלי ירבעם. ע"כ.

ואתן חלקי. זכור גימ' רל"ב ע"ה שזה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ע"ה ובא לרמוז על ייחוד או"א עם זו"ן וזה הוא "את אשר" שזה חיבור אם וביתה. שעמלק בא להפריד ואתה בא לייחד ולכן עלינו למחות אותו מתחת השמים ולא לשכוח רשעתו.

מצות מחצית השקל. שקל גימ' נפש וחצי מזה ע"ה גימ' ריו הרומז על שם ע"ב היוצא מפסוקים ויסע ויבא ויט.

מצות פרה אדומה פועלת להעלות ולתקן את הבינה של קל"י נוגה אל הקדושה כפי שכבר כתב הרב ה"מתוק מדבש" בתיקו"ז תיקון כא דף מח ע"ב. גם כתב לנו "אור החיים" הקדוש שסוד פרה נעוץ בשמה. והכוונה שיש ה"ג במל' והם מנצפ"ך ומספרם פר ואות ה' של פרה מראה על היותם חמש אותיות.

קריאת פרשת החודש באה לנסוך בעם ישראל כח לקראת שנה חדשה ולקבל אורות מחג הגאולה.

הל' ר"ח אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע ואפילו בע"ש מקדימין

לקרות פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין בשנייה כדי שתהא פרשת

זכור בשבת הסמוכה לפורים מלפניה ואם חל פורים בע"ש מקדימין לקרות פרשת זכור בשבת שלפניו ואז משתנה הסדר.

והנני מפרש הסדר לפי הימים שראוי לקבוע בהם אדר והם ד' ימים שבת ויום שני ויום רביעי ויום ששי וסימן זכד"ו. ואם חל ר"ח אדר בשבת אז הסדר כמו שכתבתי לעיל. ואם חל ר"ח אדר ביום השני מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שעברה שהוא כ"ט בשבט ובשבת שנייה שהיא ששה באדר מפסיקין ובשבת שלישית שהיא י"ג בו פרשת זכור ובשבת הרביעית שהיא כ' בו פרשת פרה ובשבת חמישית שהיא כ"ז בו פרשת החדש ואם חל ר"ח אדר ברביעי מקדימין וקורין פרשת שקלים בשבת שעברה שהיא כ"ז בשבט ובשבת שנייה שהיא ד' באדר מפסיקין ובשבת שלישית שהיא י"א בו פרשת זכור ובשבת רביעי שהוא י"ח בו פרשת פרה ובשבת חמישי' שהיא כ"ה בו פרשת החדש. ואם חל ר"ח אדר ביום ו' מקדימין וקורין פרש' שקלים בשבת שעברה שהיא כ"ה בשבט בשבת שנייה שהיא ב' באדר מפסיקין ובשלישית שהיא ט' בו פ' זכור וברביעית שהיא י"ו בו מפסיקין ובה' שהוא כ"ג בו פרשת פרה ובוי"ו שהיא ר"ח ניסן פ' החדש סימן: זט"ו ב"ו ד"ד ובי"ו פירוש כשחל ר"ח אדר בשבת אז מפסיקין ט"ו בו וסי' זט"ו וכשחל ביום ב' אז מפסיקין ו' בו וסימן ב"ו וכשחל ביום ד' אז מפסיקין בד' בו וסימן ד"ד וכשחל ביום ו' אז מפסיקין ב' בו וי"ו בו וסימן ובי"ו פרשת שקלים כשחל להיות בשבת שבואתה תצוה במקום שהמפטיר עולה למנין שבעה מוציאין ספר אחד וקורין מואתה תצוה עד ועשית כיור נחושת ובמקום שאין המפטיר עולה למנין שבעה קורא מואתה תצוה עד סוף סדרא והשביעי שהוא המפטיר חוזר וקורא מכי תשא ואם חל בשבת שבכי תשא עצמה במקום שהמפטיר עולה למנין ז' קורין ו' מכי תשא עד סוף סדרא והשביעי שהוא המפטיר חוזר וקורא כי תשא עד ועשית כיור ובמקום שאין המפטיר עולה למנין ז' קורין ז' מכי תשא עד סוף הסדרא

והמפטיר חוזר וקורא מכי תשא עד ועשית כיור ולפי חילוק סדרים שלנו לא יבא כך לעולם:

הלכות מגילה

סימן תרפ"ו

גרסינן במגילת תענית: "את יום י"ד ויום ט"ו באדר יומי פוריא אינון דלא למיספד בהון ודלא למגזר בהון תעניתא" ואע"ג דקי"ל בטלה מגילת תענית בחנוכה ופורים לא בטלה.

כותב לנו הרמחל שזמני החגים והמועדים הם לפי חכמה עליונה. וכך כותב בספרו דרך ה' – חלק ד פרק ז – בעבודה הזמנית: "ואולם מלבד הקידוש הזה הנשער במדריגותיו כפי מדריגת קדושת הימים, יש עוד ענינים פרטיים מיוחדים לכל זמן מזמנים אלה כפי ענינו. ושרש כלם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו. והנה על פי זה נצטוינו בחג בכל הענינים שנצטוינו לזכר יציאת מצרים, כי בהיות התיקון ההוא תיקון גדול מאד שנתקנו בו וכמש"ל, הוקבע שבשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור שהאיר אז, ותחודש בנו תולדת אותו התיקון, ועל כן נתחייב באותם הענינים כלם. ועל דרך זה חג השבועות למתן התורה. וחג הסוכות לענין ענני הכבוד, אע"פ שאינו אותו הזמן בפרט, אלא שקבעה התורה חג זה לזכרון ענין זה, וכמ"ש, כי בסוכות הושבתי וכו'. וכן חנוכה וכן פורים. ועל דרך זה היו כל ימי מגילת תענית, אלא שנתבטלו מפני שלא היו ישראל יכולים לעמוד בהם, ונפטרו מהיות עושים זכר להם והתעוררות לאור המאיר. לגבי חנוכה ופורים כותב הרב: "ענין חנוכה ופורים הוא להאיר האור המאיר בימים ההם, כפי התקונים שנתקנו בס. חנוכה, בתגבורת הכהנים על הרשעים בני יון, שהיו מתכוונים להסיר ישראל מעבודת ה', ונתחזקו הכהנים, ועל ידם שבו לתורה

ולעבודה. ובפרט ענין המנורה לפי תיקוניה, שהיו הקטרוגים נגד ענינה, והחזירום הכהנים על בורים. ופורים, לעניין הצלתם של ישראל בגלות בבל, וחזרת קבלת התורה שחזרו וקבלו עליהם לעולם, כמו שאמרו ז"ל, הדור קבלוה בימי אחשורוש. ופרטי הענינים כפי פרטי התיקון:

וא"כ לפניהם ולאחריהם נמי אסור כדאיתא במסכת תענית דבכל מקום שנאמר "דלא למספר בהון" לפניהם ולאחריהם נמי אסור. אפ"ה נוהגין להתענות בי"ג דלא עדיף לפניהם ולאחריהם דחנוכה ופורים משאר יומי דמגילת תענית וכיון ששאר הימים בטלו עיקרן ומותר להתענות בהן אע"ג דחנוכה ופורים לא בטלו עיקרן לפניהם ולאחריהם מיהא מותר.

ועוד יש סמך מיהא דאיתא בגמרא "י"ג זמן קהילה לכל היא" פי' שהכל מתקבצין לתענית אסתר ובאין בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכין רחמים ואנו עושין כמו שהם היו עושין בימי מרדכי ואסתר.

וכשחל פורים ביום א' מקדימין התענית ביום ה' שלפניו לפי שרגילין להרבות בו בסליחות ותחנונים ולא יתכן לעשות כן בע"ש שלא יוכלו להכין צרכי שבת.

וי"ל בדרך החכמה י"ג זמן קהילה לכל:
י"ג רומז לחיבור וייחוד ז"א עם הנוק' באופן הבא: ג' ספירות תחתונות נה"י דז"א יורדות לחב"ד דנוק' והיא עולה תלת תלת. אי

נמי, י"ג גימ' אחד וזה רומז על ייחוד זול"ן אחי אלו טי ספירות של ז"א וד' זו הנוק'.

זמן גימ' מ"ה וב"ן המייחדם הוא היסוד הנקרא "כל". וזה מה שכתב הארי הקדוש (שער הכוונות) שימי הפורים היו המניע להקמת בית המקדש ולהחזרת זול"ן פב"פ.

"קהילה" קרי ביה י"ה קהל דהיינו מוחין דע"ב ס"ג שהם י"ה דשם הוי"ה והם גימ' קהל.

לכל היינו היסוד הנקרא "כל" המייחדם.

ויש מתענין ג' ימים באדר והכי איתא במסכת סופרים

רבותינו שבמערב מתענין באדר ג' תעניות של אסתר אע"פ

שאותן היו בניסן לא היו רוצין להתענות בניסן לפי שבו

נגאלו אבותינו ממצרים והוקם בו המשכן:

וסימן לדבר וצומו עלי שלוש ימים לילה ויום גם אני ונערוטיי

נצום "כן" (היינו שבעים שעות) ובכן אבוא אל המלך. "בכן" גימ' 72

אלו ע"ב שעות שיש בג' ימים לילה ויום.

איתא בגמ' ויעבור מרדכי שעבר ליל הסדר בתענית.

סימן תרפ"ז

אמר ריב"ל "חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה

ביום" והיא מצות עשה מדברי סופרים

הנה בגמ' מגילה (דף ד ע"א) "אמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם

לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר "אלהי אקרא

יוםם ולא תענה ולילה ולא דומיה ל". סבור מינה למקרייה בליליא

ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי

מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור

פרשתא דא ואתנייה. איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה

חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר "למען

יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך":

ביאר מרן ה"בן איש חי" בספרו "בן יהוידע" שם: חייב אדם לקרות המגילה וכו' שנאמר למען יזמרך כבוד וכו'. הא דנח עולא (כלומר נחה דעתו של עולא) מפסוק אלהי אקרא דיליף מיניה ר' יהושע בן לוי, משום דהתם פשטיה דקרא איירי דאסתר אומרת כן בעת צרה קודם שנעשה הנס, דהמזמור איירי בזמן הצרה קודם שנעשה הנס, דכתיב ברישא אלי אלי למה עזבתני וכו', ורק דרך דרש דריש ליה ר' יהושע בן לוי על מקרא מגילה שנודרת אסתר בעת צרה דאחר הנס יקראו המגילה בלילה וביום, לכן הביא עולא הוכחה ורמז לזה מפסוק למען יזמרך כבוד, דפשטיה דקרא איירי בהודאה ושבח שמזמר לפני הקב"ה אחר שעשה הנס דאמרו בפסיקתא מזמור זה נאמר ברוח הקודש על הנס שהיה בזמן מרדכי ואסתר:

והא דדריש "יזמרך כבוד" על קריאת היום "ולא ידום" על קריאת הלילה, אע"ג דלילה אתי קודם היום, נ"ל בס"ד משום דביום הוי פרסום הנס טפי מקריאה של הלילה, כי כל דבר הנעשה ביום יש לו פרסום יותר, ונמצא יש כבוד שמים ביום בפרסום הנס טפי מבלילה, לכך הקדים קריאה של יום. ונראה לי עוד הקדים היום לרמז דחיוב היום יותר מן הלילה, ונראה לרמז בס"ד כבוד גימטריא שלושים ושתים ועם מספר נקודות קמ"ץ וחול"ם שהם עשרים ושש הרי חמשים ושמונה ועם הכולל הוא חמשים ותשע כמנין יו"ם עם האותיות, גם "ידם" כתיב בלא וא"ו מספרו חמשים וארבע, ועם מספר חיר"ק וחול"ם הרי שבעים וארבע, ועם הכולל עולה מספר ליל"ה. ונראה לי מה שקורין בלילה וביום שהוא דבר כפול, זה יורה על הקיום שלא תתבטל קריאת המגילה הזאת גם לעתיד לבוא כי כל כפל מורה על הקיום:

סוד ההלכה לא מצאתי. לכן נראה לי בס"ד לבאר על פי מה שאמר הארי הקדוש בשער הכוונות – דרושי חג הפורים דרוש א"ג גם מגלה בלא יוד היא עולה בגי' ע"ח כמנין גי' הויות כ"ו כ"ו כ"ו שהם ענין גי' מוחין דחב"ד דנה"י דאבא המתגלים שם במלכות ההוא. (ההיא). וזהו ענין היות המגילה נקראת אגרות ונקרא ספ"ר ויש לה דינין כתורה שבכתב כי ספר התורה הוא יסוד דאבא הנקרא "תורה שבכתב" צורת ספר כעין ו' ארוכה והמגילה היא ההארה היוצאה מחוץ ליסוד כנז' וגם הוא ארוכה בצורת ו' ובצורת מגילה ארוכה ודי בהערות אלו אל המשכילים:

אם כן בקריאת המגלה ב' פעמים לילה ויום יש ו"פ הוי"ה כמנין יוסף לרמוז על הארת יסוד אבא המתגלה במשך כל יום הפורים.

אחר כך מצאתי מ"ש הרנ"ש זללה"ה בספרו "מחברת הקודש" – שער פורים "המגלה נקראת ספר ונקרא מגלה: ספר נגד הוי"ה מגלה נגד הה', חסד ודין יומם ולילה לכן נקרא המגלה ביום ובלילה ובהעלות מלכות לנה"י שם אין החיצונים יכולין ליאחז". ע"כ. נמצא קריאת המגלה ביום מחזקת את היסוד ובלילה מתחזקת המלכות ובזה אנו מעלים את המלכות ממקומה אל התפארת.

רמז: הפסוק "וַיְמִי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יֵעָבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרָעָם" גימ' 2124 כמנין "מגלה נקראת ספר ושמה אגרת"

סוד פסוק זה התבאר בספר "פרי עץ חיים" – שער ר"ח חנוכה ופורים – פרק ה': "ז"ס וזכרם לא יסוף מזרעם, פי' – כי אותו היסוד של אבא, הנקרא "זכרם", לא יסוף ולא יפסוק מזרעם של ישראל תמיד, כי בכל ימי הפורים האלה, יהיה אותו הזכר קיים, ונתגלה אותו הארה: וז"ס מגלת פורים, שלא תתבטל, כי אותו היסוד של אבא, הוא סוד מגלת פורים כנ"ל, ונודע כי סוד מגלת התורה, הוא מציאת יסוד דאבא, תורה שבכתב, אותה הארה היתירה היוצאת לחוץ של יסוד רחל נוקבא, נקרא מגלת פורים, שהוא ארוך דמיון המגילה בצורתה. והענין הוא, כי כל אותן ההארות לא נסתלקו מן רחל בחזירתו פב"פ, רק כל הארת ישארו בה, אפילו אחר סילוק המוחין ממנה כנ"ל:

כתב על זה בספר מחברת הקודש – שער פורים "מהרב נתן זלה"ה נלע"ד ז"ס וזכרם ע"ה גימטריא מרדכי ור"ת וזכרם לא יסוף מזרעם גימטריא 86 מיל"ה ע"ה רמז על יסוד אבא וס"ת גימטריא קס"א שהוא פנימיות יסוד אימא כי יסוד אבא מלוּבש ביסוד אימא ומשם יוצא ומתגלה לחוץ ולא יסוף מזרעם ר"ל לא יסוף מלהשפיע זרע קודש לעולמות אבי"ע.

ומברכים עליה כמו שמברכין על מצוה דרבנן

הברכה "על מקרא מגלה" וסוד מלים אלו התבאר בספר פרי עץ חיים – שער ר"ח חנוכה ופורים – פרק ה' (כוונה נוספת יש) והוא

להוציא אותן הארת (הארות) (היינו הארת יסוד אבא הנק' הארת מרדכי. א"ה "הארת מרדכי" גימ' י"פ נח"ל) לחוץ מיסוד רחל, בסוד מגלה כנ"ל, ודי בזה. וזה סוד "על מקרא מגלה", כד"א למקרא ולמסע את המחנות, לקרותה ולהוציאה לחוץ ותתגלה שם:

עוד כתב בספר "פרי עץ חיים" שיש כוונה במילה "מקרא" שהיא גימ' אמ"ש שאלו אותיות הנקראות אמות בספר יצירה. מה ענין אותיות אמ"ש? מסביר בספר "עטרת מרדכי" להרב הגאון המקובל האלקי כבוד הרב מרדכי עטיה שליט"א "מעתי נבין שכללות כוונת "מקרא" אמ"ש עניינה המשכת מוחין שענינם מ' של אמ"ש המלוושים ונכנסים תוך נה"י דאימא שענינם ש' של אמ"ש הנכנסים תוך כלי ז"א שענינם א' של אמ"ש וסדר זה קיים בתיבת "מקרא" שענינה מ' אלו ד' מוחין, ק"ר שהם ש' נה"י דאימא ובסוף א' כלי ז"א.

וכיון שבקריאת המגלה מתגלה הארת מרדכי דהיינו הארת יסוד אבא לכן:

וצריך אדם ליזהר שלא לבטל קריאתה שהרי אפי' כהנים צריכין לבטל מעבודתן כדי לשמוע מקרא מגילה ואפילו ת"ת ששקולה כנגד כל המצות מבטלין אותה לשמוע מקרא מגילה כ"ש שאר המצות. ואין לך דבר שאין נדחה מפני מקרא מגילה אלא קבורת מת מצוה בלבד שהמוצא מת מצוה קוברו ואח"כ קורא אבל שאר כל המצות נדחין מפניה הלכך צריך אדם ליזהר בה.

והנני מסדר הלכותיה זמן קריאתה ומי הם שחייבים לקרותה והכשר קריאתו והכשר תיקונה וברכותיה וסדר היום ומצות סעודתו ומתנות עניים ושלוח מנות ואיסורו בהספד ותענית ובעשיית מלאכה:

סימן תרפ"ח

מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו (לא פחות ולא יותר)

שמעתי מפי מו"ר האדמו"ר אברהם שמחה אשלג שליטא שאמר שסך הימים בהם נקראת עולים למנין ס"ה הרומז לשם אדנות. לא פחות היינו י' ולא יותר היינו ט"ז שעולים כ"ו הרומז לשם הו"ה הרי לך רמז לייחוד זו"ן.

כעין זה כתב השלה הקדוש פ' תצוה: מְגַלָּה נִקְרָאת י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו לא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר (מגילה ב א), כִּי זֶה הַחֲשֹׁבֹן עוֹלָה כְּמִנְיָן אֲדָנָי. וְאָמַר לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כִּי הַמִּנְיָן הַמוֹעֵט דִּהְיִינוּ י"א כְּמִנְיָן אוֹתִיּוֹת ו"ה מְהֻשָּׁם, וְהַמִּנְיָן מְרַבֶּה ט"ו כְּמִנְיָן י"ה, אֲשֶׁר הַפְּרִיד בִּינֵיהֶם עֲמֵלֶק, כִּי יָד עַל יָד ה' (שמות יז, טז).

והאידנא אינה נקראת אלא בי"ד, אלא שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו אפילו אם הם בחו"ל וכן הכפרים הסמוכים להן אפילו אינם נראים עמהם כגון שהם בעמק או שנראין עמהם אפי' אינם סמוכין כגון שהם בהר ובלבד שלא יהו רחוקים יותר ממיל ואפילו הכרך אינה מוקפת חומה עתה אם הייתה מוקפת בימי יהושע קורין בט"ו וכיון שהיתה מוקף אפי' אין בו י' בטלנין שמשכימין תמיד לב"ה קורין בט"ו.

טעם לימים י"ד וט"ו מובא בהקדמת ספר תיקו"ז דף י"ג ע"א לקמן שעניינו ש"ה אלו חו"ב וי"ד זו הדעת:

מתוק מדבש

קָם קָבֵא מִתּוֹק מִדְּבַשׁ הַסֵּכָה הַזֶּה לְרֹצֵי שְׁמֵעוֹן בּוֹצִינָא קִדְיָשָׁא אֲתָה מְאֹרֵה הַקְדוּשָׁה, בְּיָדָאֵי אֵלִין אֲרֻבַּע סָרֵי דְּפֻרִים אֵינֶזְן אֱלֹהֵי ד' לְאֻמִּיּוֹת שֶׁל הַג' שָׁמוֹת יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה, שְׁנֵהֶם נִשְׁנַע הַקִּצָּה שִׁמְחָה אֶת זֶכֶר עַמְלֵק, הֵם כִּנְגַד יוֹם י"ד אֲדָר שֶׁזוֹ חַל פֻּרִים, שֶׁאִז הִיטָה מַחִיית עַמְלֵק עַל יְדֵי הַרִיגַת הַמֶּן וְנִזְיוֹ שֶׁהָיוּ מִזְרַע עַמְלֵק, וְכִנְגַד זֶה הִתְחִיל הַתֵּנָא (צִרִישׁ מִס' מַגִּילָה) מַגִּילָה נִקְרְאָתָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וּבְתַחֲמִישָׁה עָשָׂר בּוֹ, וְהֵיכֵן דָּא י"ד י"ה זֶה סוּד הַכְמוּצָה כִּי י"ד עַל כֵּס י"ה, שְׁנֵהֶם הַקִּצָּה לְמַחֲוֹת אֶת זֶכֶר עַמְלֵק, וְר"ל כִּי י"ה הֵם סוּד חו"צ הַכְּלֻלֹת צִדְעָה שֶׁהִיא סוּד י"ד רַמָּה.

טעם סודי נתן בספר "מגיד מישרים" – פרשת ויקהל וסוד קריאת המגילה ב"ד ובט"ו הם סוד ימים שהלבנה מאירה בחדש שהם עשרים וט"י ימים.

- וסוד בני עיירות שקורין ב"ד הוא רמז על מילוי הלבנה כי ב"ד היא במילואה, והוא מעולה מיום ט"ו, כי אעפ"י שביום ט"ו היא יותר מלאה מ"מ כיון שאז מגעת לתכלית המילוי ומאז והלאה גורע אורה על כרחן יותר חשוב הוא יום ארבעה עשר שהיא בתוקף אורה ויותר מאירה וזוהר מאורה עולה והולכת ואינה יורדת ועל כן הוקבע יום זה לאותם שאין להם חומה לרמוז שביום י"ד ללבנה אין להם חומה וגבול אלא הולך ואור עמוק באין חומה,

- והוקבע יום ט"ו למוקפת חומה לרמוז כי ביום ט"ו אור הלבנה יש לה חומה וגבול עד פה תבא ולא תוסיף ובימים האלו הם סוד דוד ושלמה, שם דוד עולה ארבעה עשר ושם שלמה במספר קטן עולה ט"ו, כי דוד הוא סוד שם י"ד שהלבנה בתוקף אורה והולכת ועולה ועל כן לא היה גבול במלחמותיו, אל כל אשר יפנה יצליח כי הוא הי"ד למלכות כמו שמנו חז"ל. מאברהם עד צדקיהו שבו חשך מאור הלבנה כי עורו את עיניו, אי נמי היה דוד דוגמת י"ד לחודש, ושלמה היה יום ט"ו ולכן היה מלכותו נפלאה יותר משל דוד, כי כן ביום ט"ו היא מאירה יותר מיום י"ד ולכן לא היה יוצא למלחמה, דוגמת הכרכים המוקפים שהוקבע

להם יום ט"ו ולכן היה הוא מוקף חומה תמיד כלומר שלא היה יוצא למלחמה,

ואתה (ועתה) אעירך בסוד בני כפרים למה הוקבע להם ג' ימים אחרים, י"א י"ב י"ג, ומה הטעם שכתבו מפני שמספיקין מים ומזון לאחיהם דמה ענין זה לזה, ולמה לא היו יכולים לקרות באלו הג' ימים נרקן כשיפלו בב' או בה', ועוד למה נתבטל (עונש ודין) נעכשיו דין זה, אבל הענין כי כשהיו ישראל יושבים על אדמתם היו מרובין באוכלסין ואע"פ שנקראת ארץ צבי שמתפשטת לקבל אוכלוסיה כעור הצבי, היו כל כך מרובים שלא היו יכולים לישוב בירושלים. והיו מתפשטים בכפרים. והם היו חשובים מהעיר שבני הכפרים היו עוסקים במצות ה' יותר מבני הכרכים והעיירות לפי שאין להם שום מלאכה כי אם בשעת הזרע והקציר בלבד, ושאר כל השנה היו פנוים לעסוק בתורה ובמצות, ואזיר הכפרים הוא זך וברור ושמעתתא בעיא צלותא, ועוד שלא יש להם חמדת הממון כמו שיש לבני כרכים ועל כן היו פנוים לעסוק בתורה ובמצות, ועל כן היו מספיקים שפע וברכה וחיים בכל העולמות, וז"ס המים והמזון שהיו מספיקים לאחיהם הם העולמות כולם עליונים ותחתונים, וכמו שהוא למטה כך הוא למעלה כי אוכלסין היו כל כך מרובים שהיו מתפשטין חוצה לה והיו מוסיפין מחול על הקודש וע"י כך היתה מתעלה כי היו מיחדים כל הספירות השלשה שמות אה"ה ידו"ד אד"ני יחד ולפי שבני הכפרים היו גורמים כל זה, אמרו שיקראו הם המגילה באחד משלשה ימים לרמוז על ייחוד אלו השלשה שמות:

ומה שאמרו היינו כשחל להיות בשני ובחמישי הוא או מפני שהם ימי הוצאות ספר תורה שהוא דוגמת בני אדם שבהם יחוד הכל, לכן אותם הימים הם מורים יותר על היחוד של השלשה שמות. ועכשיו שבעונותינו נתמעטו אוכלסי ישראל למטה ודוגמת זה למעלה נתבטל מלקרות בני הכפרים באותן הימים. לפי שכיון שקריאתם באותן הימים היא רמז על שלשה שמות יחד שלימות הייחוד עכשיו שבעונותינו השמות אינם מתייחדים, אלו היו קורין באותם הימים היה מתחזא זילותא וזילזולא בשכינתא ח"ו, כמאן דמשבח לגברא בחכמותא או בעותרא וליתנהו ביה דזילזולא הוה לגביה וז"ס מה שאמרו הואיל ומסתכנים (ומסתכלים בה כצ"ל) בה, כלומר שאם היו עכשיו קורים בני הכפרים בשלשה ימים אלו היו יכולים לבא לידי סכנה מפני שהיו כמזלזלים בכנסת ישראל,

מדוע נקבע יום שונה לערים מוקפות חומה ולערים הפרוזות? על כך כתב בספר חמדת ימים – פורים – פרק ג

טעם חילוק עיירות הפרזים מן המוקפין:

טז) והטעם שחלקו הפרזים מן המוקפים הוא מפני שנעשה הנס בימים חלוקים דהיינו בשושן ושאר עיירות שאלו נחו בי"ד ואלו בט"ו, ומפני שנעשה הנס בחוץ לארץ ובזמן חורבנה של ארץ ישראל ראו מרדכי ובית דינו לעשות זכר לארץ ישראל גם כן בנס זה ולחלוק כבוד לארץ ישראל לחלק עיירות ארץ ישראל דמסתמא היו מוקפין בימי יהושע משאר עיירות, דהיינו שיהיו קורין בט"ו כמו בשושן שנעשה בה הנס יותר מהשאר עיירות שאינן מוקפין חומה, הנה אלה יתבונן בנגלה:

סוד גלות בבל והתעוררות המן:

יז) ושוב ישוב ידו שנית להתבונן בסתר עליון אשר גם בו ישכיל טעם להקרא עצם היום הזה פורים כי הוא על שם המקרה העיקרי, והוא כי בגלות ישראל לבבל בעוצם אשמותינו נתמעטה רחל וירדה פלאים למטה בבריאה בסוד נקודה ולא נשארה שם בקטנותה שתספיק לה אור המוחין שבתוך ז"א היוצאים אליה וגדילים תעשה לה רק ירדה בסוד נקודה הצריכה בנין חדש על ידי כניסת המוחין בה ממש, ולפיכך כל אותם השבעים שנה של גלות בבל נפלה שינה על ז"א. והוא סוד מאמר ישנ"ו עם אחד כי יצאו המוחין בלבוש נה"י של או"א ודרך ראש לאה נכנסו ברחל ומיתרון האור העודף מיסוד אבא באורך הזמן שנתעכב רחל באורו הגלוי הוציא אורה שורש מרדכי אשר מספר שמו ר"ב חס"ד סוד תיקונא שתיתאה דדיקנא דא"א העומד לעומת רמז היסוד השישי לקצוות ומשם גילוי ריבוי החסדים ברחל בעצם ימי הפורים ועליה יציץ נזרו, ומיסוד הדרת התבונה הסובב ליסוד אבא בתחלת מקום יציאתו מהגוף הוציא אורה שורש אסתר אשר מספר שמה שושנה והוא מספר אדני במילואותו בחסרון הו"ד שהיא סוד נקודת עצמה העצמית המסתתרת והיא י' של אדני כנודע:

יח) וככלות השבעים שנה על ידי מעשיהם של צדיקים נתקנה רחל לבא לפני המלך להבנות מקדש המעוז והיו צריכין המוחין לצאת

ממנה כדי להכנס בז"א להביאה לפניו, ושם היתה ההארה ההיא דיסוד אבא העודף מתבטלת לפי שהיה היסוד ההוא מתכסה כולו ביסוד ז"א שהוא זכר כמוהו, והמן הרשע ואשתו ואחוזת מריעיו שהיו מכשפים גדולים הכירו וידעו כל זה אפס שטעה בחשבון השבעים שנה וחשב שלא יש להם תקומה להגאל עוד כיון שלא נגאלו עדיין וישאר ז"א ישן כמו שהוא, ורחל עומדת מאחוריו ולא תתבטל לעולם ההארה ההיא, ועל כי הוא היה נין עמלק רבה המשטימה עם מרדכי איש ימיני שעשה שאול נקמה בו וחשב מחשבות לבטל הארה ההיא אף בעודה רחל עומדת מאחורי הז"א כדי להשחית את מרדכי ולכלות את ישראל אשר גם המה עשו נקמה בעמלק;

והוא כי המן היה משורש הנחש שפיתה לחוה והטיל בה זוהמה בהאכילה מאכל איסור של עץ הדעת עם אדם הראשון בעלה וגרם שעבדו ע"ז, וכאשר עשה כן היה חפץ לעשות עתה ועשה עצמו ע"ז שנקראת צ"ו כמספר המ"ן עם הכולל, ופיתה למרדכי לעובדו ולהשתחוות לו אחר שפיתה ויוכל לישראל שיאכלו מאכל איסור בסעודה של אחשוורוש ובתוכו ישים אורבו כדי שיוכל הנחש הוא אחשוורוש להטיל זוהמא באסתר כרצונו, ובעוצם אשמות אלה לבו הלך חשיכים להוסיף כח בגבורות היוצאות מיסוד אימא שמספרם פ"ר לסבב הארת יסוד אבא שדרכו להתפשט בז"א סוד הו' להכניעו ולבטלו, והוא סוד הפיל פו"ר הסובבים סוד הו' שבאמצעיתם, ולעומת כל גבורה הכלולה מעשר העולים למספר חמשים נתאמץ והכין לו עץ גבוה חמשים אמה לתלות מרדכי עליו בביטול הארה ההיא:

מדוע נקראו הימים האלה בשם "פורים"

כתב בספר חמ"י שם: סוד מרדכי ואסתר וטעם שנקרא פורים:

יט) אכן מרדכי הצדיק ידע את כל אשר נעשה במחשבתו הרעה ונשמר ממנו ולא נהנה מסעודתו של אותו רשע שלא לאכול מאכל איסור ולא השתחוה לו שלא לעבוד ע"ז, ומיאן שאחשוורוש יטיל זוהמה באסתר אלא ישבה בחיקו ומשמשת עמו באשר הייתה אשתו, והסתירה ממנו כי השביע שידה אחת כדמותה שהיתה הולכת ובאה אצל אחשוורוש לשמש עמו וה"ס מאמר בערב היא באה ובבוקר היא שבה אל בית הנשים שני"ת, והוא היה החלק הרע שבאסתר שהפריד ממנה מרדכי כמו שאמרו בזוהר פרשת כי תצא,

ואי תימא דאטייחד עמה אף על גב דהוּו בביתא חדא חס ושלום
אלא כגוונא דיוסף דאתמר ביה ונתנח בגדו אצלה ולא לבושו אלא
בגדו לישנא בוגדים בגדו והכא סתרא רברבא ובגין דא אסתר
לישנא דסתרא אתה סתר לי שכינתא אסתירה לה מאחשורוש ע"כ:

(כ) והוא הסוד אשר שאלו בגמרא פרק גיד הנשה, אסתר מן התורה
מנין כלומר היכא רמיזא דשכינתא אסתירה לה וקאמר ואנכי הסתר
אסתיר, כאילו אמר אסתר אסתיר מאחשורוש, ובכן בעוז זכות
הזה חמל הוא יתברך על מיטב צאן מרעיתו והפך ההוי"ה
המהופכת השולטת באדר ועשאה כסדר, וריחם כרוב חסדיו על ידי
אסתר המסתתרת בראש הבריאה ששורשה במלכות דיסוד דתבונה
ששם שני שמות אהי"ה במילוי אלפין א' מימין וא' משמאל, אשר
מספר ב' השמות במילואותם המה יעלו למספר פו"ר אשר פו"ר זה
מעז הוציא מתק הפו"ר של גבורות שהוסיף המן ותופר מחשבתו
בהתפשט הארת היסוד ההוא העודף מחמת קוצר איבריה דרחל עד
עולם העשיה למלט את עדת ישראל מידו ומיד עשר בניו עשרה
כתרין דמסאבותא כמו שאמרו בתקונים:

ונעשה להם נס שאף בבא רחל פנים בפנים ומתרפקת על דודה
שהנהי' דאבא יוצאים ממנה לא נתבטלה ההארה ההיא של מרדכי
הצדי"ק מור עובר, ונס זה מתגלה מידי שנה בשנה בימי הפורים
בלבד, ועל קוטב זה סובב הולך כל מעשה המצוות הנעשות בעצם
היום הזה כאשר יתבאר כל אחד במקומו בס"ד:

ואין קרוי "מוקף חומה" אא"כ הוקף חומה תחלה ואח"כ
נתיישוב, אבל נתיישוב ואח"כ הוקף אין קורין אלא בי"ד.
ופי' הר"ם מרוטנבורק דלא מקרי ישוב ואח"כ הוקף אלא
כשיישוב תחילה אדעתא שלא להקיפו אבל אם ישוב תחלה
על דעת להקיפו מקרי שפיר הוקף ולבסוף ישוב.

לבתי ערי חומה יש קדושה נוספת על ערים רגילות. כך שנינו
במסכת כלים פרק א משנה ו: עֶשֶׂר קְדָשׁוֹת הֵן, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקֻדָּשֶׁת
מִכָּל הָאֲרָצוֹת. וְמָה הִיא קְדֻשָּׁתָהּ, שֶׁמִּבֵּיָאִים מִמֶּנָּה הָעֶמֶר וְהַבְּכוֹרִים
וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מֵה טָאִין מִבֵּיָאִין בֶּן מִכָּל הָאֲרָצוֹת: (משנה ז) עִירוֹת
הַמְּקֻדָּשׁוֹת חֻמָּה מְקֻדָּשׁוֹת מִמֶּנָּה, שֶׁמִּשְׁלָחִין מִתּוֹכָן אֶת הַמִּצְוֹתֵי

וּמִסְבֵּי־לְתוֹכָן מֵת (בתוך העיר לצורך הספדים) עַד שְׁיִרְצוּ. (פירש
הראב"ד עד שירצו קרוביו להוציאו) יִצָּא, אֵין מִחֲזִירֵין אוֹתוֹ: וכו'.

סוד בתי ערי חומה התבאר ברע"מ פ' דף קט ע"א ושם התבאר שיש
שני סוגים של נשמות: נשמות שלמדו תורה ואלו שלא זכו לתורה.
אלו שזכו לתורה נקראים "בתי ערי חומה" ואלו שלא זכו נקראים
"בתי החצרים". מה ההבדל ביניהם? לומדי התורה זוכים לשמירה
מעולה מצד הבינה ואלו שלא זכו שמירתם מצד המלכות. כעין זה
ראינו ביציאת מצרים במילים והמים להם חומה והמים להם חמה.
ראינו איפה שיש קשר בין חומה להוקף לשם עיר.

א"ה סוד הענין "עיר" זו המל' ההקפה מצד החסד כידוע מסוד הקפת
התיבה בחג הסוכות. והחומה מצד הבינה. "חומת העיר" זה מצב
שבו הבינה מסוככת על המלכות. חומת ע"ה גימ' קמ"ג קנ"א קס"א.
שהם שמות הבינה. עיר זו מל' כי עיר גימ' מנצפ"ך שהם ה"ג הבונות
את המל'.

כתב בספר קהלת יעקב: "חומה" הוא המלכות המקפת לישראל
כחומה, וכשיונקת מצד החסדים נאמר "והמים להם חומה", ומצד
הגבורות נקרא "חומת אש" (כ"כ בספר "פרדס רימונים" להרמ"ק)
וזה שאמרו רז"ל (יבמות ס"ב ע"ב) השרוי בלא אשה שרוי בלא
חומה, כי אשת חיל של מעלה שנקרא חומה אינה שורה כי אם בדכר
ונוקבא: (ראה רמז: במילה חומה יש אותיות חוה וכן אותיות מ"ה
גימ' אדם. הרי אדם וחוה ואות מ משמשת לכאן ולכאן)

בס"ה פ' יתרו דף פ"ט ע"ב אומר ש"חומת ציון" זה יסוד דמלכות
וחומת ירושלים זו מלכות דמלכות.

כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורין בי"ד
ובט"ו. ולענין ברכה כתב אחי הר"י ז"ל מסתברא שיקראו
בלא ברכה בשני הימים ביום ט"ו לא יברכו דשמא אינה
מוקפת חומה וביום י"ד לא יברכו דשמא היא מוקפת
ועדיין לא הגיע זמנה והויא ברכה לבטלה וכיון דברכה לא

מעכבה למה יכניס עצמו בספק ברכה לבטלה. והרמב"ם כתב שמברכין בי"ד כיון שהוא זמן קריאה לרוב העולם ובשושן קורין בט"ו אע"פ שאינה מוקפת חומה מימות יהושע הואיל ונעשה בו הנס.

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם כשהלך היה דעתו לשוב לביתו בליל י"ד קודם שיאור היום קורא כבני מקומו אף אם נתעכב שם ואם אין דעתו לשוב עד שיאור יום י"ד קורא כבני המקום שהלך שם.

כיצד בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לשוב למקומו בליל י"ד קורא כבני מקומו אפילו אם נתעכב אח"כ בעיר, אבל אם דעתו לעמוד שם מקצת י"ד כיון שדעתו לעמוד שם מקצת היום של זמן קריאתו חל עליו זמן חובת קריאתו וקורא עמהן.

וכן בן עיר שהלך לכרך אם דעתו לשוב לביתו בליל י"ד קודם שיאור היום קורא כאנשי מקומו אבל אם היה דעתו לעמוד שם מקצת י"ד כיון שלא היה דעתו לשוב למקומו בזמן חובת אנשי מקומו נסתלק מעליו חובת קריאת אנשי מקומו ונחשב כבני המקום שעמד שם להתחייב בזמן קריאתם:

סוד "בן כרך" הוא בבינה שרגיל להיות אצל המלך (אבא) ו"בן עיר" זו המל' הנק' עיר על שם ה"ג מנצפ"ך שבה. בני הכפרים אלו מלכויות של ב"ע או בני ההיכלות.

פורים שחל להיות בשבת כגון ט"ו לבני כרכים, דאילו י"ד לא יבא לעולם בשבת, אין קורין את המגילה בשבת אלא מקדימין לקרותה בע"ש וכדי שיזכרו ענין היום דורשין בעניינו:

שדרו ממתכתא היכא דנפיק בשיירא או נפיק בספינתא קורא בי"ד וכל תקנה שיכול לעשות כדי שיקרא בי"ד יעשה ואם אין יכול לעשות קורא אותה בי"א בי"ב בי"ג אבל בעשירי ומי' ולמטה אינו יכול לקרותה וכ"כ רב עמרם ז"ל. וכתב שמברך לפניה ולאחריה כשקורא אותה מי"א ולמעלה ובעל העיטור ז"ל כתב שהאידנא אין קורין אותה כלל אלא בי"ד אפילו מי שיוצא בשיירא וטוב לקרותה בלא ברכה.

וקורין אותה בלילה וחוזרים וקורין ביום, ושל לילה זמנה כל הלילה ושל היום זמנה כל היום מהנץ החמה עד סוף היום. ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא. התבאר לעיל.

קראה באדר ראשון ואח"כ ראו לעבר השנה קורין אותה באדר שני. אבל הפרשיות שעשו באדר ראשון א"צ לחזור לעשותן בשני:

סימן תרפ"ט

הכל חייבין בקריאת מגילה: כהנים, לויים, וישראלים, עבדים, חלל, ממזר, נתין, טומטום, ואנדרוגינוס. ומחנכין נמי הקטן בה.

ונשים נמי חייבות בקריאתה (מגילה ד ע"א) ופירש"י שמוציאות לאנשים ידי חובתן ובה"ג כ' אע"ג שחייבות במקרא מגילה אינן מוציאות לאנשים ובעל העיטור ז"ל כתב מסתברא כי היכי דנשים מזמנות לעצמן ואינן מצטרפות לברכת הזימון הכי נמי אינן מצטרפות לי' לכתחלה.

כתב בזו"ח רות (דף קו ע"ב) ואמר רבי אבא, נשים חייבות במקרא מגילה, אבל הם אינן קוראות לאחרים. אבל חייבות לשמוע הברכה מפיהם.

ואנדרוגינוס מוציא מינו ולא שאינו מינו. וטומטום ומי שחציו עבד וחציו בן חורין אפי' מינו אינו מוציא:

חש"ו אפי' הגיע לחינוך אינן מוציאים אחרים ידי חובתם ור"י מכשיר בקטן כיון שהגיע לחינוך, ובעל העיטור ז"ל פסק כוותיה. וא"א ז"ל הביא המשנה כצורתה וא"כ דעתו לפסוק כת"ק וכ"כ בה"ג.

ירושלמי: ריב"ל הוה מכניש בני ביתה וקרי קמיהון. מכאן נוהגין במקצת מקומות להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה: ###

סימן תר"צ

"הקורא המגילה עומד או יושב יצא" משמע בדיעבד אבל לכתחילה לא יקרא יושב, ובירושלמי קאמר דאפילו לכתחילה. והרמב"ם ז"ל כתב אבל לא יקרא לכתחילה יושב בצבור מפני כבוד הצבור ואפי' שנים ואפי' עשרה יכולין לקרותה ביחד.

מה סוד עומד או יושב? הנה למדנו שהמגלה נקראת אגרת ונקראת ספר. אגרת זה מצב ישיבה וספר זה עמידה כנודע מסוד תפילת העמידה. לכן יש בה צדדים של נוק' וצדדים של ז"א ולכן נקראת ביום ובלילה להדגיש את ב' הצדדים. וכעת נהגו לקרוא בישיבה ביחיד ובעמידה בציבור ונראה שיחיד זה כח נוקבא וציבור דכורא כנודע ממ"ש הרש"ש בסידורו וכן בסידור היר"א בברייתא של רבי ישמעאל כלל ופרט ש"כלל" זה ז"א והיינו ציבור ו"פרט" זו הנוק' והיינו יחיד.

וצריך לקרותה כולה ומתוך הכתב ואם קראה ע"פ לא יצא

הסוד: הגמ' (גיטין ס"ב) דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה וההפ"ך. מסביר הרקאנטי בפרשת יתרו כי הם שני הפכים. תורה שבכתב זו התפארת ותורה שבעל פה זו המלכות. וכן כתב החי"ט בפירושו על ספר מערכת האלהות – פרק שלישי"הנה בבאור (כלומר התבאר לך) כי תורה שבע"פ היא הכלה שהיא מלכות, והקב"ה שהוא תפארת הוא תורה שבכתב, וזה טעם החבור. ונראה לי כי בעבור שהם חלוקים שתי תורות האלו, בעבור כן ארז"ל (גטין ס' ב') דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה ודברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב, שכל אחד הוא היפך חבירו.

בסגנון דומה כתב מרן הבן איש חי בספרו "בן יהודע" (גיטין דף ס/ב) "גם כן בס"ד דידוע תורה שבע"פ מכונית בשם אמונה, ועליה נאמר נ"ל והושע ב' כ"ב וארשתיך לי באמונה. ופרשתי בס"ד הטעם מפני שהיא תלויה באמונה, שאינה כתיבה להדיא בתורה שבכתב. ובזה תרצתי בס"ד הקושיא של התוספות, במקום אחד אמרו רבותינו ז"ל, תחילת דינו של אדם על דברי תורה, ובמקום אחר אמרו רבותינו ז"ל שואלין לאדם תחלה ליום הדין נשאת ונתת באמונה ואח"כ שואלין קבעת עתים לתורה, ותרצתי, דאין הכונה על משא ומתן של ממון, אלא על משא ומתן של תורה שבע"פ

שנקראת אמונה ואח"כ שואלים קבעת עתים לתורה שבכתב, וידוע כי תורה שבע"פ היא ששה סדרים, וכל סדר קרוי אמונה כי הוא תלוי באמונה, וששה פעמים אמונה עולה מספר ברית, לזה אמר לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל, אלא בשביל תורה שבע"פ שהיא ששה פעמים אמונה כמספר ברית, ולכך בעבורה כרת ברית עם ישראל.

הלכך צריך שתהא כתובה כולה לפניו ודווקא לכתחלה אבל

דיעבד אם השמיט בה הסופר תיבות אפי' עד חציה וקראה

הקורא על פה יצא אבל ביותר מחציה אפילו הן כתובות

אלא שהם מטושטשות ואין רישומן ניכר פסולה:

הסוד כבר התבאר לעיל שיש במגלה בחינת זכר ובחינת נקבה וזכר יש לקרוא מן הכתב ונקבה ניתן לאומרה על פה. מכאן תבין מדוע עד חציה דווקא.

קראה סירוגין פי' שפסק ושהה בה ואח"כ חזר למקום

שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא:

מסביר בספר "מאור ושמש" מה פירוש סירוגין בדרך החסידות קראה סירוגין רומז על פי מאמר חז"ל במגילה (יט.) ותכתוב אסתר וגו' את כל תוקף. ויראה לרמוז כי הנה כבר נכתב למעלה אשר בכל שנה ושנה היכולת לפעול על ידי מקרא מגילה שיעשה לנו נסים ונפלאות, אמנם לא כל העתים שוות לצורך הנס לפעול בשוה כי לפעמים המלך קשה וגוזר חס ושלום גזירות על ישראל, ולפעמים אשר המלך מתנהג בחסד עם ישראל רק יועציו יועצים אותו להרשיע. ולכן צריך לפעמים להכניע את תוקף המלכות עצמו ולהטות לבבו להיטיב לעם ה', וצריך לקרות ולכוון בתקפו של אחשוורוש אשר נהפך לבבו להיטיב להכניע תוקף מלכות הרשעה. ובאם המלכות מתנהג בחסד רק יועציו רשעים צריך לכוון בתוקפו של המן להכניעם כמו שנפל המן הרשע. ולפעמים אשר נצרכים אנו לנסים ונפלאות ולרומם קרן הצדיקים וזה נפעל על ידי קריאת תקפו של מרדכי ושל נס. וזה רומז קראה סירוגין יצא שכפי צורך השעה צריך שתסוב אופן הקריאה:

קראה סירוגין פירוש שקרא פסוק הראשון ודילג השני

וקרא שלישי ואח"כ חזר וקרא הב' לא יצא דהוה ליה

למפרע והקורא למפרע לא יצא. הלכך אם דילג הקורא

פסוק לא יקרא לפניו ויחזור ויקרא הפסוק שדילג אלא יתחיל מהפסוק שדילג ויקרא משם ואילך.

כתב בספר "אור הבהיר" ערך האות ל – ל"ב אלוקים: "כל תיקוני פרצוף בבחינת עליה מכונה ג"כ בשם למפרע, דהיינו ששליטתו מוגבלת רק בשעה שנמצא במקום פרצוף עליון, מה שאין כן כשירד למקומו בטלה אותה השליטה, ונמצא שאינו יכול לפעול כלום כשהוא במקומו, דהיינו מכאן ולהבא, אלא רק באותו זמן בעת שהיה במקום העליון, ומ"מ נמשך מזה תיקון גם על מכאן ולהבא, דהיינו במקום הפרצוף עצמו, ומכונה בסוד "איגלאי מלתא למפרע". וזה סוד "הקורא את המגלה למפרע לא יצא", מפני שכל עיקר תיקון של המגלה, הוא מבחינת מה שנתקן מכאן ולהבא במקום התחתון עצמו, שז"ס יסוד אבא היוצא למטה מיסוד נוק' ודו"ק.

מגילה נקראת בכל לשון ובלבד שיבין אותו הלשון ושתהא כתובה באותו לשון. אבל אם אינו מבין בלשון שקורא בו או שאינה כתובה באותו הלשון לא יצא.

אמרו חכמים "שמע" בכל לשון שאתה שומע דהיינו מבין. הנה השמיעה היא בבינה, והבינה מתפשטת עד הוד בקו שמאל ועד נצח בקו ימין ונצח והוד משפיעים ליסוד הנקרא לשון. לכן צריך להבין (בינה) את מה שנאמר בלשון ההיא (יסוד) כדי להמשיך את שפע יסוד אבא לבינה ומשם ליסוד ז"א ומשם מלכות וזו מגלה על ידי קריאת המגלה את הארת יסוד אבא הנקרא "הארת מרדכי".

ובלשון הקודש הכל יוצאים בו אע"פ שאין מבינים בו.

סוד המילים "לשון הקדש" הנה כתוב בספר יצירה – נוסח דפוס מנטובא – פרק ו' משנה ח' "וכרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו והוא לשון הקדש" מכאן ש"לשון הקדש זה היסוד". מאידך מצאנו בזוהר פקודי בהיכלות (דף רס"ה ע"א) היא לשון מההוא קדש דלעילא דהיינו שהיא נקראת לשון המקבלת הארות מהחכמה הנקראת קדש בסוד קדש לי כל בכור. והנראה כי לשון זו השכינה כי שכינה ע"ה גימ' לשון בהיותה מיוחדת עם היסוד ובכך נמשך אליה שפע החכמה העליונה הנקראת "קדש". ובזה יובן מדוע יוצאים בלשון הקדש כי נוצר חיבור מאבא עד המלכות. ומה שכתב

"אע"פ שאין מבינים" כי אמרנו שההבנה מהבינה ואף על פי שאין הבנה במילים בהכרח יש המשכה מהבינה כי או"א תרין רעין כידוע. ורב עמרם ז"ל כתב שלשון יוני ג"כ כשר לכל וכ"כ הרמב"ם ז"ל ובעל העיטור. ואין דעת רי"ף ז"ל כן ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל.

סוד יון זו ספירת התפארת. בחלום דניאל זו בטן מנחשת והבטן זו ספירת התפארת וכן הנחשת מבואר בזוהר ויחי (דף ר"ז ע"א) שהוא תפארת המכריע בין זהב וכסף. גם כתב בספר קהלת יעקב שנחשת זה יעקב שנא' נחשתי ויברכני. מכל זה מבואר שקריאת המגלה בלשון יון יוצרת המשכה מן התפארת אל המלכות ואילו בפורים ההמשכה מהחכמה ולכן יובן מדוע אין יוצאים בלשון יוונית.

קראה מתנמנם פירוש נים ולא נים תיר ולא תיר יצא:

מתנמנם היינו שהוא נרדם ומתעורר דהיינו מקבל מוחין ושוב הם מסתלקים ממנו וזה מה שקרה לז"א בעת צרת המן שהסתלקו ממנו המוחין והוא נכנס למצב דורמיטא ושוב חזרו לו המוחין בעת בניין בית המקדש השני ולכן יצא ידי חובה כי זה ממש תהליך המגלה. עוד, המשכת המוחין מהכתר ו"מתנמנם" גימ' כתר.

היה כותב, שקורא פסוק וכותבו, יצא ובלבד שתהא כתובה כולה לפניו.

סוד הלכה זו יובן ממ"ש (אסתר ט, כח) והימים האלה נזכרים ונעשים כלומר הזכירה ביסוד והעשיה במל' וזו כתיבת המגלה כי הכותב צריך לקרוא ממגלה כשרה וכשהוא כותב הוא זוכר מה שקרא (נזכרים) וכותב (ונעשים) ולכן יוצא י"ח.

וכן אם היה מגיהה ודורשה שקורא פסוק ודורשו יצא, והוא שיכוין לקרותה כראוי ולא כמי שקורא להגיה. ולא יפסיק בה בענינים אחרים כשדורשה.

סוד הלכה זו יובן בכך שהמגלה זו תורה שבכתב כמו שבקשה אסתר "כתבוני לדורות" והדורשה זו תורה שבעל פה. הדרשן חייב להביא במוחו דרשות ורעיונות הבאות לו מחכמת התורה שלמד. נמצא שהקורא פסוק ודורשו מחבר את שתי התורות וזה חיבור

תו"מ ויחוד זו"ן וזה נעשה תוך כדי המשכה מהחכמה שלו וזה בדיוק מה שנעשה בפורים שיש הארה מיסוד אבא (חכמת הדרשן) אל אמא (לשון הדרשן) שמבאר את הפסוק (תפארת) בפיו (מלכות). הדברים מגיעים אל השומעים וזו הארת מרדכי כי אור יסוד אבא בוקע דלתות בטנה של המלכות ויוצא לעולמות ב"ע (השומעים). ובזה תובן ההלכה הבאה:

וצריך שיכוין הקורא לצאת בקריאתו וגם להוציא לכל השומעים וגם צריך שיכוין השומע לצאת והא דבעינן שיכוין הקורא על השומע בפרט להוציאו היינו דוקא יחיד הקורא אבל ש"צ מסתמא דעתו על הכל דתנן היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול מגילה אם כיון לכו יצא:

ירושלמי אין מדקדקין בטעיותיה. ר' יצחק בר אבא ור"ח הוו יתבו קמיה דרב חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים ולא הדר חד מנהון. וי"מ דוקא בטעות כי האי שהלשון והענין אחד אבל טעות אחר לא שא"כ לא קראה כולה.

וצ"ל עשרת בני המן בנשימה אחת. ירושלמי: צריך לאומרם בנפיחה אחת ועשרת עמהם:

סוד עשרת בני המן יובן שאלו עשרה קלי' קשים. כתב בספר "פרי עץ חיים" שער הפורים (פרק ו) שיעקב אע"ה ביקש "הצילני נא מיד אחי" מיד גימ' דן והמן נזכר במגלה דן פעמים. אבל גם בעשרת בני המן יש דן אותיות כאשר נכתוב ארידי מלא.

לרבי נתן ז"ל הקורא מגילת אסתר בקהל צריך לסדרה כאחד מפני שהיא איגרת אבל בנשימה אחת א"צ אלא עשרת בני המן ועשרת בלבד הלכך אם מפסיק בין פסוק

לפסוק הרשות בידו ושיעורו בין פסוק לפסוק ובין באמצע הפסוק כדי נשימה לבד:

ירושלמי צריך שיאמר ארור המן ברוך מרדכי ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים א"ר פנחס וצריך שיאמר וגם חרבונה זכור לטוב.

כתב רב האיי ז"ל מנהג דחזי לן מאן דקרי לה למגילה פושט וקורא כאיגרת אבל כס"ת לא חזי לן. ורב נטרונאי ז"ל כתב הו' יודעין שבב' ישיבות שבבית רבינו שבבבל ובכמה מקומות ישראל קורין וכורכין כס"ת. ונוהגים בספרד ובאשכנז וצרפת כרב האיי:

סוד אגרת וסוד ספר תורה התבאר לעיל. מגילה בזמנה שהוא בי"ד שהוא עיקר זמנה קורין אותה אפי' ביחיד לרי"ף. ור"ת כתב אפי' לחזר אחר י' א"צ אלא לכתחילה קורין אותה ביחיד ובה"ג פסק ודוקא בעשרה ורב עמרם ז"ל כתב צריך לחזר אחר עשרה ואם אי אפשר בעשרה אז קורין אותה ביחיד, ולזה הסכים א"א ז"ל:

סימן תרצ"א

היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום על הדיפתרא ועל הנייר פסולה עד שתהא כתובה על הספר ובדיו וקלפין שלנו כשרין אע"פ שאינן מעופצין

סוד ההלכה נראה בס"ד שספר זו המל' ודיו זו הבינה וכפי שכתב בספר קהלת יעקב – ערך די"דיו הוא סוד הבינה כמו שהדיו שחור

ונעלם, כן הבינה כן פירש ברעיא מהימנא (תרומה קנ"ט). ומביאו הפרדס (שער ערכי הכינויים פרק ד'), דיו עם הכולל גימטריא אהיה. עוד ידוע שאו"א הם תרין ריעין. נמצא שכתובת המגילה בקלף כשר עם דיו יוצרת חיבור בין אבא למלכות שזה ענין פורים.

וצריכה שירטוט ור"ת ז"ל כתב כיון דנקראת ספר נותנים לה כל דין ס"ת חוץ ממה שמפרש בהדיא דהיינו שאם הטיל בה ג' חוטי גידין כשרה אבל לכל שאר הדברים היא כספר תורה לענין: עיבוד לשמה, והיקף גויל וחטוטרת חתי"ן ותליית ההי"ן וקופי"ן וכל גופות האותיות כצורתן וזיונן של שעטנז ג"ץ ובחסירות ויתרות וצריכה עמוד בראשה וחלק בסופה כדי להקיפה בו הכל כס"ת. והרמב"ם ז"ל כתב שאין צריכה עיבוד לשמה ואם כתבה מין או עו"ג פסולה ובעל ה"ג כתב שאין צריכה תגין:

מה סוד התגין? ובכן לפני הסוד נסביר שיש אותיות ללא תג כלל והן אותיות מלאכת סופר. אותיות עם תג אחד והן בדק ח"ה ועם ג' תגין והן שעטנז ג"ץ. סוד התגין נעוץ בהבנה עולם הנקודים שנשבר וכך הייתה השבירה: אחורי נה"י דכתר דנקודים נפגמו. אחורי או"א דנקודים נפלו לסוף עולם האצילות וז"ת דנקודים מתו דהיינו נשברו פנים ואחור ונפלו לבי"ע דהיינו פנמיות הכלי לבריא, החלק התיכון ליצירה והחלק החציון לעשיה. כנגד ג' קבוצות אלו יש ג' קבוצות אותיות שמתויגות. כנגד אחורי נה"י דכתר דנקודים שרק נפגמו יש י"ב אותיות מלאכת סופר. כנגד אחורי או"א שהתבטלו יש את אותיות בדק ח"ה. כנגד ז"ת דנקודים יש את אותיות שעטנז ג"ץ שיש להן ג' תגין. בספר תורה יש תגין והתגין מעכבים.

עשרת בני המן צריך לכתבם כשירה, ולא כשאר שירות שחלק ע"ג כתב, אלא מניח חלק בין כתב לכתב כזה:

את

פרשנדתא

ואת

דלפון וכו'

וקאמר בירושלמי שהיא פסולה אם לא עשה כן וצריך להאריך וי"ו דויזתא. ירושלמי א"ר יוסי בר בון צריך שיהא איש בריש דפא ואת בסופה שניץ ונחייץ כהדין קנטירא נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת איגרת שאם הטיל בה ג' חוטי גידים כשרה ובלבד שיהו משולשין משום שיש בו פירושים שונין צריך לצאת ידי כולם לעשות א' בראש היריעה וא' באמצעיתו וא' בסופו וא' בחלק רביעי מכאן וא' בחלק רביעי מכאן וצריך להיות שיור בראש היריעה ובסופה כשתופרה ביחד שלא יתפור הכל ובמשהו סגי וצריך שיהא כתובה לבדה שלא תהא מחוברת עם הספרים ואם היא מחוברת עמהם וקרא בה ביחיד יצא בלבד שתהא נגללת כס"ת אבל בצבור לא יצא ואם יריעותיה עודפות מעט על שאר היריעות שבספר או חסירות מעט אפילו בצבור יצא בה כתב ב"ה ז"ל הא דאמרי' בצבור לא יצא פי' בב"ה שהוא מקום צבור ובעי פרסומי ניסא אבל שלא בב"ה אפילו בי' יצא ולי נראה דכל י' מקרי צבור לכל דבר ואין חילוק אם הם בב"ה או לא ואם אין מגילה כשירה יש מתירין לקרותה בחומש כדאמר לענין

לולב שיוצא ביבש בשעת הדחק כתב ב"ה ז"ל שאם קרא
במגילה גזולה יצא:

סימן תרצ"ב

הקורא מגילה מברך לפניה ג' ברכות:

על מקרא מגילה

ושהחיינו

ושעשה נסים

וכתב ר"ת ז"ל שאף ביום צריך לברך שהחיינו שעיקר
מצות קריאתה ביום והרמב"ם ז"ל כתב שאין מברכין
שהחיינו ביום וא"א ז"ל הסכים לדעת ר"ת ואין נוהגין כן.
ולאחריה במקום שנוהגים לברך יברך והאידנא נוהגין לברך.
מאי מברך? בא"י אמ"ה האל הרב את ריבנו והדן את
דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם
גמול לכל אויבי נפשנו בא"י הנפרע לעמו ישראל מכל
צריהם האל המושיע.

הטעם הסודי לאמירת האל הרב את ריבנו וכו' מבואר בשער
הכוונות – דרושי חג הפורים דרוש א' בענין הפורים הנה נוסח
ברכה אחרונה של המגילה היא חמשה מטבעות ואלו הם: הרב את
ריבנו והדן את דינינו כו' והם כנגד ה' גבורות הנודעות אשר על
ידיהם יריב את ריבנו וידין את דינינו כי בהם תלוי הדין והנקמה.
ע"כ. ביאור יש ה"ג והם ה' אותיות מנצפ"ך שהם גימ' פ"ר. כאשר
נחלק פ"ר לה' נקבל נ"ו. ובאותו ענין, אנו אומרים כל מוצ"ש "ויהי
נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו

כוננהו וגם בנוסח זה יש ה' פעמים "נו" כנגד ה"ג המתעוררות בכל מוצ"ש.

כתב רב עמרם ז"ל לא אמרינן "האל הרב" דהא אמרינן אלהינו ובעל העיטור ז"ל כתב מסתברא כיון שברכה אחרונה במנהגא תליא מילתא אין לגעור במי ששח בקריאתה דלאו הפסקה היא אלא בקריאה תליא מילתא. ואינו נראה, דכיון שהוא מברך צריך שלא להפסיק דמאי נפקא מינה דתלי במנהגא סוף סוף הוא מברך:

מי שקורא לחולה אע"פ שהוא יצא כבר יברך להוציא מי שקורא לו דקי"ל כל הברכות אע"פ שיצא מוציא.

תוספתא: קרא בין עומד בין יושב בין שבירך לפניה ולא לאחריה בין לאחריה ולא לפניה או שלא בירך כלל לא לפניה ולא לאחריה יצא:

סימן תרצ"ג

כתב רב עמרם ז"ל בליל פורים אחר קריאת מגילה אומר ובא לציון וי"א שא"א אותה לפי שאין עיקר הגאולה בלילה אלא מתחילין ואתה קדוש. ואם חל במ"ש אומרים ויהי נועם אחר קריאת המגילה.

ובבוקר מתפללין כבשאר ימים אלא שמוסיפין על הניסים בהודאה וכן בלילה ואם לא אמרו אין מחזירין אותו ולעיל

בהלכות חנוכה כתבתי אם מסיימין בו כשם שעשית וכו' ואין קורין ההלל

כתב רב עמרם ז"ל מנהג בשתי ישיבות ליפול על פניהם כיון שהוא יום נס ונגאלו בו צריכין אנו לבקש רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה. ובתשובה מצאתי שאין נופלים על פניהם וכן המנהג ומוציאין ס"ת וקורין שלשה בפרשת בשלח מויבא עמלק עד סוף סדרא וקורין המגילה ואח"כ סדר קדושה:

סימן תרצ"ד

חייב כל אדם ליתן מתנות לעניים ולפחות שתי מתנות לב' עניים.

מה סוד מתנות לעניים? הנה כתב בשער הכוונות – דרושי חג הפורים דרוש א"ו והנה בכל שנה בימי הפורים כדי לקיים ההאר' הנז' אנו צריכין לעשות ג' מצות והם קריאת המגילה כדי להמשיך ולגלו' ההארה הנז' היוצאת לחוץ. בגילוי והנה צריכות ב' בחי' אחרות והם אלו הא' בחי' ההארת היסוד ההוא דאבא ברחל לצורך תיקון בנין פרצופה כי לכן נכנסים המוחין הנז' בה כדי להגדילה ולעשותה פרצוף כנז' וזה נעשה בסוד מתנות לאביונים כי רחל נק' עני ואביון והיסוד דאבא הנקרא צדיק נותן לה צדקה ומתנות והארות הזה מתקיים ע"י שאנו נותנים למטה מתנות לאביונים וע"י מצוה זו נעשה דוגמת' למעלה.

וכ"כ בספר פרי עץ חיים – שער ר"ח חנוכה ופורים – פרק ו' ענין משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. המנות, הם חו"ג שביסוד אבא, וניתנין למלכות, והם משתלחין מת"ת שבה ליסוד שבה, וזהו איש לרעהו.

ומתנות לאביונים, הם חו"ב שלה, שנעשה לה מנה"י של אבא, וכל זה הוא להגדילה ולעשותה פרצוף אבא ג"כ, וכל זה הוא נעשה לה מבחי' אותו הארה שאמרנו, (הארת מרדכי) דהיינו ממה שמגולה מיסוד אבא, דהיינו מגלה,

מעות שגבן לחלקם לעניים בפורים אין רשאים לשנותן לצדקה אחרת ואין העני רשאי להוציאן לדבר אחר אלא בסעודת פורים. ואין מדקדקין בהן אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנין לו אחד ישראל ואחד עו"ג:

סימן תרצ"ה

מצוה להרבות בסעודת פורים

סוד הסעודה התבאר גם כן בשער הכוונות שם "אחר שנתקן פרצוף רחל עצמו ע"י הצדקה ומתנות לאביונים עוד צריך הארה שתתקיים בה בסוד המוחין עצמן שלו המתלבשין תוך פרצוף י"ס שלה בעת הדורמיטא כנודע. וצריך שתתקיי' האר' הנז' במוחין שלה כל הימים ההם הנקרא פורים וישאר קיימת שם אף גם אם יסתלקו המוחין דאז"א אחר הדורמי' ותחזור פב"פ ועכ"ז תשאר האר' המוחין ההם קיימים במוחין שלה ולא יסתלקו לגמרי כבשאר הזמנים כנ"ל וענין זה תלוי בקיום מצוה אחרת והיא לעשות סעודת פורים משתה ושמחה וזו ענין אכילה ושתייה כמבואר אצלנו שהמוחין של הנקבה נקרא י"ה י"ה ונעשים מבחי' י"ה והם נמשכין בה ע"י אכילה ושתייה וזהו פי' אכילה אכ"ל י"ה שתיה ש"ת י"ה כי ע"י המאכל והמשתה נמשכין לה מוחין הנקרא י"ה. גם נרמזה היא עצמה במלת אכילה שהיא בגי' אדנ"י ע"ה לרמוז כי אלו המוחין של י"ה הנמשכין ע"י האכילה הם בנקבה הנק' אדנ"י. גם אסתר היא בגי' תרס"א והנה שם אדנ"י במילואו הוא תרע"א והנה שם אסתר חסרה י' ובתוכה מסתתרת הנקודה הפנימית עצמה הנק' י' של אדנ"י הנק' אסתר על שם שמסתתרת:

וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי

שער הכוונות – דרושי חג הפורים דרוש א' "ומ" שרז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כו'

הכונה הוא כי לעולם תוך הקליפה יש ניצוץ של קדושה המאיר בתוכה ומחיה אותה ולכן צריך לומר ברוך המן להמשיך אל הניצוץ ההוא אור ולכן צריך לומר בלא כונה אחר שהוא שיכור ויצא מדעתו שאם יהי ח"ו בכוונה יאיר גם אל הקליפה ח"ו. ונלע"ד כי כשאנו ממשיכין אור מוח הבינה ברחל ע"י שתיית יין בריבוי גדול יש הארה גדול' שיש בה כח להאיר גם אל הניצוץ ההוא אשר בתוך הקליפה וצריך לכוין באכילה בב' אותיות י"ה דיודין ולכוין שהם של ע"ב ובשתי' לב' י"ה של ס"ג שעולים כמנין יין כזה יו"ד ה"י יו"ד ה"י ולכוין להמשיך אליה מוחין דחכמה ע"י אכילה ומוחין דבינה ע"י שתיה ולהיות כי הנוק' גוברת מוח בינה גובר ולכן צריך השתיה מרובה מן האכילה וזהו אכילה אכ"ל י"ה שתיה שת י"ה ר"ל שימשכו אליה המוחין אשר כולם בסוד י"ה כמבואר אצלנו במקום אחר שהם בסוד חו"ב הנקרא י"ה י"ה כי הדעת שלה היא ק"ל ולית בה אלא נהירו דתרין מוחין גליפין בה כמבואר אצלנו במקום אחר:

ואם אכל בלילה לא יצא ואומר על הניסים בבה"מ בהודאה
ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה כתב א"א
הרא"ש ז"ל שא"א על הניסים

צריך לשלוח מנות איש לרעהו לפחות ב' מנות לאדם אחד
ואם החליף סעודתו בשל חבירו יצא:

סוד משלוח מנות התבאר בספר פרי עץ חיים – שער ר"ח חנוכה ופורים – פרק ו' ענין משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. המנות, הם חו"ג שביסוד אבא, וניתנין למלכות, והם משתלחין מת"ת שבה ליסוד שבה, וזהו איש לרעהו. ומתנות לאביונים, הם חו"ב שלה, שנעשה לה מנה"י של אבא, וכל זה הוא להגדילה ולעשותה פרצוף אבא ג"כ, וכל זה הוא נעשה לה מבחי' אותו הארה שאמרנו, דהיינו ממה שמגולה מיסוד אבא, דהיינו מגלה, ואח"כ אנו קוראין המגילה. (וכך נהג הרב קוינקא זצוק"ל זללה"ה) לתת משלוח מנות ומתנות לאביונים קודם קריאת המגילה) והכוונה להמשיך אותו הארה ולחוק, ולזה אמרו שפושטה וקוראה כאגרת.

ואח"כ אכילה ושתייה, והכוונה – שלאחר שעשינו אותה פרצוף אבא, בסוד מנות ומתנות לאביונים, אנו ממשיכין לה הארת המוחין בהיותה פנים בפנים מבחי' הנ"ל, שהיא אותה הארה היוצאת לחוץ:

סימן תרצ"ו

פורים מותר בעשיית מלאכה ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושין והעושה אינו רואה סימן ברכה לעולם ואסור בהספד ותענית בי"ד ובט"ו לבני כרכים ועיירות שתיהן אסורות בשניהן והנשים מענות בהם שכולן עונות כאחת ומטפחות ושמכות כף אל כף אבל לא מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריהן נקבר המת לא מענות ולא מטפחות ובהלכות ר"ח כתבתי אם י"ל בו צידוק הדין וקדיש:

כתוב בשאלתות שאם מת לו מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבילות ואם מת קודם פורים ופגע בו פורים בתוך ז' בטל ממנו גזירת ז' ודוקא פורים אבל חנוכה ור"ח אין מבטלין האבלות אלא שאין מספידין בהן והר"ם מרוטנבורק כתב שאין מבטלין האבילות ומ"מ אין אבילות נוהג בהם לא בי"ד ולא בט"ו אלא דברים שבצנעה ולאחר שיתפלל בבית האבל כליל פורים ילך לב"ה לשמוע מקרא מגילה וחייב לשלוח מנות ואע"פ שאינו מתאבל בהן עולין לו ומשלים אבילות אח"כ וי"א שלא ילך האבל לב"ה אלא יקרא המגילה בביתו וכן חתן לא ילך לב"ה אלא יקרא המגילה בביתו וא"א ז"ל כתב כדברי הר"ם מרוטנבורק

סימן תרצ"ז

יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון מותרים בהספד ובתענית והא
דיום י"ד וט"ו דאדר הראשון והשני שוין בהספד ותענית
היינו דוקא כשקראו המגילה ובו ביום נראה להם לעבר
השנה אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית
ובספר המצות כתב שאסורין בהספד ותענית בכל השנים
אע"פ שלא קראו המגילה וכן יראה מדברי הרמב"ם ז"ל
וכן כתב הרי"ף ז"ל שצריך להרבות בו בסעודה בי"ד אבל
בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו בסעודה וא"א ז"ל כתב
כסברא ראשונה:

נשלם הטור הראשון והוא האורח חיים ת"ל